

Motion till riksdagen 2005/06:L28

**av Yvonne Andersson m.fl. (kd)
med anledning av prop. 2005/06:186**

Ersättning till ledande befattningshavare i näringslivet

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen avslår proposition 2005/06:186.

Regeringens proposition

I den nu aktuella propositionen behandlas frågor om ersättning till ledande befattningshavare i aktiebolag och vissa finansiella företag. Ett syfte med förslagen är att stärka och tydliggöra ägarnas inflytande i ersättningsfrågor. Ett annat syfte är att öka öppenheten och förbättra informationen om ledande befattningshavares ersättningar.

Det föreslås att bolagsstämman eller motsvarande organ alltid ska bestämma arvode och annan ersättning som avser styrelseuppdrag till var och en av styrelseledamöterna.

I propositionen föreslås också att bolagsstämman i aktiemarknadsbolag ska besluta om riktlinjer för lön och annan ersättning till ledande befattningshavare. Riktlinjerna ska omfatta alla typer av ersättningar som inte faller under den särskilda regleringen om vissa riktade emissioner, m.m. och som inte avser styrelseuppdrag. Bolagets revisor ska granska att riktlinjerna följs.

Vidare föreslås att skyldigheten för publika aktiebolag och finansiella företag att i årsredovisningen lämna uppgifter om löner m.m. till ledande befattningshavare utvidgas.

Regeringens proposition bör avslås

Ett gott samhälle kan inte förverkligas utan en väl fungerande samhällsekonomi i balans. Den historiska erfarenheten visar att marknadsekonomi är den bästa metoden för att skapa en god samhällsekonomi. Marknadsekonomi

Fel! Okänt namn på

bygger på att människor enskilt eller i olika former av samverkan fritt kan äga, förvärva och förvalta egendom och företag. Den ger människan valfrihet och utlopp för sin kreativitet. Därigenom skapas grunden för ökat välbefinnande och för en solidarisk välfärdspolitik.

Marknadsekonomins civilrättsliga grundvalar är frivilliga, ofta informella, avtal mellan självständiga aktörer. Hederlighet och personligt ansvarstagande är viktiga fundament. De förbättrar ekonomins funktionssätt genom att det sänker kostnaderna för att sälja och köpa – transaktionskostnader – och leder till ökad effektivitet. I sig själv är inte marknadsekonomin tillräcklig för att skapa ett gott samhälle. Den kan aldrig själv skapa en rimlig inkomstfördelning. En god ekonomisk utveckling förutsätter också hög sysselsättning, hög utbildningsnivå och jämn resursfördelning.

Marknadsekonomin måste bygga på förvaltarskapets principer som betonar människans personliga och gemensamma ansvar för sig själv, sina medmänniskor, efterkommande generationer samt den fysiska livsmiljön. Detta leder till ett ödmjukt förvaltande av de ekonomiska tillgångar som finns tillgängliga och en strävan efter ett långsiktigt perspektiv i den ekonomiska politiken. En ekonomi präglad av inflation och spekulation, liksom ansvarslöshet och egoism, är därför motsatsen till gott förvaltarskap.

Informationstekniken som bidrar till allt snabbare informationsflöden ökar också risken för ett oövertänt och kortsiktigt beteende. Förvaltarskapets principer måste därför genomsyra ekonomins spelregler och övervakande myndigheter, liksom de enskilda aktörernas medvetande.

Kristdemokraterna anser i likhet med regeringen att allmänhetens förtroende för näringslivet, liksom förtroendet mellan näringslivets olika aktörer, är av grundläggande betydelse för samhällsekonomin. Förtroendet för det svenska näringslivet, och då kanske främst ersättningsprogrammen till vissa höga befattningshavare, har stått i fokus den senaste tiden.

Kristdemokraterna anser att man givetvis måste kunna lita på ingångna avtal. Ett inte oväsentligt problem idag är en allmän försvagning av det etiska medvetandet och rättsuppfattningen som även berör det ekonomiska livet. En sund marknadsekonomi förutsätter en gemensam etisk grund där karaktärsdrag som personligt ansvarstagande och hederlighet betonas mer aktivt än vad som skett i vårt land under lång tid.

Marknadsekonomins civilrättsliga grund är frivilliga avtal mellan självständiga aktörer. Detta förutsätter privat äganderätt. I jämförelse med andra västeuropeiska länder har Sverige ett sämre lagligt skydd för äganderätten, särskilt när det gäller ersättning vid expropriation. Kristdemokraterna anser att den enskilda äganderätten måste erkännas som fundamental princip och ges grundlagsskydd.

Ekonomi är ett av de områden som mest påverkas av kulturella förhållanden. Man kan finna ett tydligt gemensamt drag för de områden där nyföretagande blomstrar, nämligen tillit. Det handlar om att vi förväntar oss ett visst beteende av våra medmänniskor. Där man samarbetar och litar på varandra, där frodas företagsamhet. Tillit är inte något som kan skapas genom direkta politiska beslut. Politiken måste dock bidra till en process där samhällets inneboende tillit förstärks. Denna process måste dessutom förstärkas genom

att familjerna och skolan får bättre förutsättningar att fungera och förmedla positiva normer.

Det personliga ansvarstagandet måste stärkas på bekostnad av kollektivism och centralstyrning. Denna princip är central i den kristdemokratiska ideologin. En brytning av den moraliska förflackningen kan endast ske genom att vi alla tar ett ökat personligt ansvar. Av detta följer att mer av resurser måste behållas av de enskilda individerna, så att ansvarstagandet ges realistiska möjligheter att fungera.

Att som regeringen välja att lagstifta vad gäller ersättning till ledande befattningshavare i näringslivet för att på så sätt öka förtroendet för svenskt näringsliv tror inte Kristdemokraterna är rätt väg att gå, eftersom det kan undergräva en sund marknadsekonomi.

Reglering som inte är lagstiftning

Frågor om ersättningsprogram behandlas inte endast i lagstiftningen utan även i en rad riktlinjer och koder. Förtroendekommissionen tillsattes av regeringen 2002 för att analysera behovet av åtgärder för att stärka och säkerställa förtroendet för det svenska näringslivet (dir. 2002:115). En av förtroendekommissionen bildad arbetsgrupp, den så kallade kodgruppen, presenterade i april 2004 en svensk kod för bolagsstyrning (SOU 2004:46). Koden har remissbehandlats. Därefter har en kommitté, på regeringens uppdrag, utvärderat remissinstansernas synpunkter på koden och gjort de omarbetningar som ansetts lämpliga (dir. 2004:132). Uppdraget redovisades i december 2004 (SOU 2004:130). Koden ("Svensk kod för bolagsstyrning"), som främst är avsedd för aktiemarknadsbolag, innehåller bland annat regler om dels ersättnings till styrelsen, dels ersättning till bolagsledningen i övrigt. Koden förvaltas av Kollegiet för Svensk Bolagsstyrning. Koden – som alltså utgör en form av självreglering – ska börja gälla så snart som möjligt efter den 1 juli 2005, dock senast inför bolagsstämmorna år 2006, för bolag noterade på Stockholmsbörsens A-lista och för de större bolagen på O-listan. Organisationerna bakom kollegiet är Svenskt Näringsliv, Svenska Bankföreningen, Stockholms Handelskammare, föreningen för revisionsbyråbranschen FAR, Svenska Fondhandlareföreningen, Sveriges Försäkringsförbund, Fondbolagens Förening, Institutionella ägares förening för regleringsfrågor på aktiemarknaden och Stockholmsbörsen. Ett bolag som tillämpar koden ska kunna avvika från enskilda regler i koden, men ska då motivera det enligt principen "följ eller förklara".

Vidare har Aktiemarknadsnämnden, som drivs av Föreningen för god sed på värdepappersmarknaden, har i ett uttalande (uttalande 2002:1) behandlat frågor som har att göra med incitamentsprogram i aktiemarknadsbolag. Förutom anvisningar om vad nämnden anser vara korrekta beslutsformer uttalar sig nämnden även om andra frågor i anslutning till respektive slag av incitamentsprogram.

Fel! Okänt namn på

Svenskt Näringsliv har utarbetat en vägledning för ersättningar till ledande befattningshavare (mars 2004). Syftet med vägledningen är att sprida kunskap om goda principer för ersättningssystem och att underlätta för företag att behandla ersättningsfrågor på ett sätt som skapar förtroende hos aktieägare och allmänhet.

Flera svenska institutionella ägare har gett ut så kallade ägarpolicier eller företagsstyrningskoder som behandlar ersättningsprogram. Även Aktiespararna, StyrelseAkademien och Fondbolagens förening har gett ut vägledningar för god sed vilka omfattar ersättningsprogram.

Kristdemokraterna anser att marknaden är på väg att ta sitt ansvar för att komma till rätta med problem vad gäller ersättningar till ledande befattningshavare. Vad gäller Svensk kod för bolagsstyrning har denna ännu inte hunnit användas särskilt länge. Lagstiftning bör undvikas så länge marknaden själv vidtar åtgärder.

Tillsätt en värdekommission

Kristdemokraterna har i en motion till riksdagen lyft fram behovet av en värdekommission för att stimulera en bred offentlig debatt om samhällsgemenskapens grundläggande värden såsom människovärdet och de mänskliga fri- och rättigheterna. Att känna tillit till och förtroende för sin omgivning är av avgörande betydelse för ett gott liv. Till vårt samhälles bristsjukdomar räknas idag bristen på tillit. Det är allvarligt då inget samhälle i längden kan fungera utan tillit. Ett gott samhälle bygger på att människor litar på varandra och på samhällets institutioner.

Även ekonomerna har visat att inte heller de hårda ekonomiska strukturerna fungerar utan tillit. När vi sluter ett avtal, gör en affärssuppörelse, måste vi kunna lita på att vår motpart är beredd att uppfylla det som ställts i utsikt. Om utgångspunkten vore att snarast bryta ett ingånget avtal fungerar inte affärslivet. De flesta strävar efter ett samhälle där förtroende och tillit finns med i alla mänskliga relationer.

Tillit uppstår inte av sig själv. Den grundas i värden. Sociala relationer bygger på ömsesidighet. Denna ömsesidighet fungerar inte utan att barnen redan som små fått inplanterat de goda värdena. Värdeöverföringen och träningen i att kontrollera sina impulser under de tidiga åren är helt centrala för att kunna leva ett bra liv i relation med andra människor.

Varje dialog, varje diskussion blir till en meningslöshet, om det inte hos de diskuterande finns ett gemensamt etiskt minimum. Den analysen är försummad i svensk allmänpolitisk debatt. Inget samhälle kan bestå utan ett grundläggande etiskt minimum. Om ingen bryr sig om att utkristallisera och diskutera och förklara detta minimum är risken uppenbar att det faller i glömska och ersätts av ett moraliskt gungfly.

De politiska partierna är inte de mest centrala signalgivarna när det gäller överförande av värden och värderingar. Familjen är givetvis den viktigaste. Skolan, medierna, artister och kamrater, ungdomsledare, andra vuxna står för

Fel! Okänt namn på

en stor del av påverkan. Lagstiftaren deltar också genom att lagstiftning är normerande, åtminstone i viss utsträckning.

För Kristdemokraterna har frågan om människosynen alltid varit den centrala i det politiska arbetet. Kulturtraditionen påverkar självfallet värde- och normsystemet i ett samhälle. Sverige finns inom vad man kallar den västerländska kulturkretsen, som präglats starkt av kristet och humanistiskt tänkande. Den värdebas som skapats inom denna tradition utgör en god grund för uppbyggandet av en människovärdig miljö; det vi kallar ett gott samhälle.

Tidigare har Kristdemokraterna pekat på det norska exemplet med en värdekommission. Vårt förslag har väckt kritik från flera håll, men själva angreppssättet att stimulera debatt – vilket bör vara en värdekommissions huvuduppgift – är inte främmande för svensk tradition. Maktutredningen, demokratiutredningen och EU2004-kommittén är exempel på detta. Regeringen har tidigare tillsatt en etikkommission för en del av samhällslivet, företagandet. Argumentet mot en värde- eller etikkommission för hela samhällslivet har därmed undanröjts.

Huvudmålet för den norska värdekommissionens uppdrag formulerades så här: Huvudmålet är att bidra till en bred värdemässig och samhällsetisk mobilisering för att stärka positiva gemenskapsvärden och ansvar för miljön och samhällsgemenskapen. Det är viktigt att motverka likgiltighet och främja personligt ansvar, deltagande och demokrati.

Värdekommissionen ska bidra till att skapa större insikt om värdefrågor och etiska problemställningar på ett sådant sätt att våra liv som enskilda, vår kultur och samhällsutveckling och vårt förhållande till naturen i större grad kan präglas av insiktsfulla ”värdeval”. Utan tvivel skapade kommissionens arbete en bred debatt i Norge, bredare än något annat tidigare statligt initiativ där.

För en svensk värdekommission går det utmärkt att använda sig av det grundläggande upplägg som den norska värdekommissionen hade. Sverige bör i syfte att bredda och entusiasmera den etiska diskussionen med sikte på samhällets fundament och därmed de mänskliga fri- och rättigheterna tillsätta en värdekommission. Inte minst inom det ekonomiska området skulle en värdekommission göra stor nytta.

Stockholm den 18 april 2006

Yvonne Andersson (kd)

Ingemar Vänerlöv (kd)

Helena Höij (kd)

Olle Sandahl (kd)

Ingvar Svensson (kd)

Peter Althin (kd)